

દેશ દાઝ.

લેખક અને પ્રકાશક:

હીરાલાલ ગગલ પ્રહ્મભટ્ટ.

૧૫૭-૫૯ ગુલાલવાડી,

મુંબઈ નં. ૪

આવૃત્તિ ૧ લી પ્રત ૩૦૦૦ કિં. દોઢ આનો.

શ્રી આદર્શ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં પંડિત વાહીલાલ ડાહ્યાભાઈએ છાપી.

દે. પાંચકુવા નવા દરવાજા-અમદાવાદ.

(સર્વ હક્ક સ્વાધીન.)

સંવત ૧૯૭૭.

સને ૧૯૨૨.

સામગ્રી પ્રતો લેનારને સાઈ કમીશન આપવામાં આવશે.

જોઈએ છીએ: પ્રમાણિક ફેરીવાળાઓ.

વિધાપીઠ
અમદાવાદ
“ હિન્દ માતાનો વિલાપ ”

--: લલિત :--

અરર ઓ પ્રભુ ! ગજબ તો થયો, સૂર્ય હિંદનો અસ્ત તો થયો;
હાય ગાંધી એકલો રહ્યો, સૂર્ય વિના ચંદ્ર ઉઠાસ તો થયો.
અરર હાય વીર ઓચિંતો ગયો, અધુરાં-અઘૂડી કામ ચાલતો થયો;
હાય મોલી તું આકળો થયો, મયદાનં યુધ્ધમાં જીતી ના ગયો.
પ્રતાપી રામને કૃષ્ણ તું હતો, જોયો સિંમને કર્ણ તું હતો;
હાય અર્જુન બીમ, ધર્મ, તું હતો, ગાન્ડીવ ગદાને શંખતું ગજવતો.
અરે પરાધિન હિંદ બેડીએ રહી, તિલક ટેડીલા તેં મુક્ત ના કરી;
છોડી જ્ઞાત અંત માતને વળી, તેંયારી લાલ તેં સ્વર્ગની કરી.
ઓ તિલક નહીં અંધુઓ રહે, સામ્રાજ્યથી બાળકો ડરે;
આ દાવાનળ પુત્ર દેશમાં બળે, પ્રભા પોકારીને ત્રાસતી ફરે.
અરે મહારાષ્ટ્ર કેસરી શું થયું વળી, ગાન્ડીવ શંખનાદ ફર્જવીસરી;
ઓ બાળ એકનાર આવજો ફરી, પુનઃ અવતાર વીરનો ધરી.
પ્રીતે ઝુલાવું પારણે વળી, ઉઠાસી હિંદને રીઝાવને ફરી;
હરેતીનાપુર આવજો વળી, રાજ્ય ધર્મનું ચલાવજો ફરી.
અરર હાય રે જીવેશ તો થયો, પુત્ર લોકમાન્ય સ્વર્ગમાં ગયો;
રે પ્રભુ કઈ સલાહ એટલો, મોલી મહારાને પાછો મોકલો.
અરર હૈવ હાય દુઃખણી કરી, અણમુલ્ય રત્ન તેં લીધું હરી;
રઝળાવી રાનમો હાય કેસરી, દેશદાઝ શું આજ વીસરી.
કર બેડી હીરો હિન્દને કહે, શોક માત તું શીદને કરે;
સિધ્ધાન્ત જાણી એમના વડે, જાગ્રત દેશને ગાંધીજી કરે.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૨૫૧૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ દેશીય

વિષય ૨ - ૧૪

દેશદાઝ !

(હરિગીત યા ઇન્સાની રમઝાન.)

સ્તુતિ.

જગતાત ભારતવર્ષને, હોતો તેવો બનાવશે;
કરમાય નંદનવન હવે, તેને તમે ખીલાવશે.
પ્રભુ તમે ભૂલી ગયા શું, જન્મભૂમિ આપની;
કપ્ટો હયાં"તાં હિંદનાં, લીલા ગવાણી આપની.
કુસમ્પ કાળું વાદળું, આવી નડયું છે દેશને;
ઇશ્વર હવે કંઈ કરી, આખાદ કરશે દેશને.
પિતા તમે ભ્રાતા તમે માતા, અમારી આપ છે;
આજકે અમે સહુ આપનાં, પાળકે અમારા આપ છે.
અરજી કરું આપને, દયા દયાળુ લાવજો;
રે ! દુઃખી થતા આ દેશને, વિભુ હવે ઉગારજો.

અફસોસ !

આ શું હતું ને શું થયું રે, શું હવે થાનાર છે;
કેવા હતા કેવા થયા, રે રે ! ઘણો વિચાર છે.
અન્ય દેશની પ્રજા બધી, રે લીખ અહીં માગતી;

દયા કરીને ભારતીરે,   બીજા દુકડા આપતી,
 એ ભારતીના બાળ સર્વે,   ઉંઘતા હાથે બધા;
 વહી ગઈ નીશા ના ભગતા,   શું થઈ રહી છે ફર્દશા,
 ઝાઝોઝલાલી દેશની,   ફના કરી છે ફેશને;
 કળિયુગમાં કેં સુધરી,   દુઃખી કરે છે દેશને.
 વિદ્યાય ભારતવર્ષની,   તે અન્ય દેશોમાં જતી;
 પાઠશાળા પૂર્વની તે,   ફી વગરની સૌ હતી.
 ખરી વિદ્યા તો છે નહિ,   ખોટી વળી વેચાય છે;
 તે વિદ્યા શું કામની,   શીખી ગુલામો થાય છે.
 મેટ્રોક ભણી મીસ્ટર બને,   વળી પાસ થાવા જાય છે;
 પાસ થઈ પાછો વળે,   એ દેશ માટે ભાર છે.
 વકીલને ડોક્ટર બને,   મોટા હશે કોઈ માનમાં;
 આફતનું એ વાદળું,   સમજે ભાઈઓ સાનમાં.
 અરે, ઘણા રીયાવે દેશીઓ,   દયા જરી દીલમાં નહિ;
 રે, ખરા તણું ખોટું કરી એ,   સ્વાર્થને સાધે સહી.
 ફાટે પેટ જ્યારે આપણું,   પાટો કહો ક્યાં બાંધવો;
 તુટે આભ કે ધરતી કહો,   આધાર શાનો સાંધવો.
 અફસોસ છે અફસોસરે !   કુસમ્પતો ઝાઝા પડ્યા;
 સમય હવે છે આકરો,   વિચારનાં વાદળ ચઢ્યાં.
 હતી ઘણીરે સમ્પત્તી,   આવી વિદેશી લઈ ગયા;
 ભુખે મરે છે માનવી,   વળી કેંક તો માયાં ગયા.

જુલમ ઔરંગઝેબનો રે,	આઠ મણ મળતું હતું;
રે, બુખે મરે ના માનવી,	અનાજ તો સસ્તું હતું.
અકબર શાહબુદ્દિન રે,	ગુસ્સા ભરેલા કે' હતા;
બુખે મારેના દેશને,	રહેમ ઘણેરી લાવતા.
રેંટીઆ ગયા ઘંટી ગઇ,	લાવી મશીનો બાળવા;
વિધવા બિચારી શું કરે,	ઘંધો મળે નહિ પોષવા.
અરે હશા ફરી છે દેશની,	પુનર્જન છે જ્યારથી;
વ્યભિચારને વર્ણસંકરી,	પ્રભ થઇ છે ત્યારથી.
આત્મબળ કે બુદ્ધિ નહિં,	શરીર બળ ક્યાંથી હશે;
રે, હદીં અને રોગી ઘણા,	દૈવતમાં વિરલા હશે.

+

+

+

+

+

અરે! બુદ્ધિ બગાડી પ્રાદ્યલે,	બાકી નથી સંતાપમાં;
બિસકીટ ખાચ છે પ્રાદ્યલે,	અફસોસ છે એ વાતમાં.
અરે પાઠને પૂજા તણ,	નિયમીત થયા છે હોટલે;
ઘાટી મોચી લેળા જમે,	હર હર હવે સમ્ભાળલે.
વીસમી સદીના પ્રાદ્યલે,	વિવેકમાં વિરલા હશે;
(છતાં) ભહેરખબરનાં પાટીયાં,	‘શર્મા’ થઇ લટકાવશે.
કહે જુત ભવિષ્યને વર્તમાન,	સઘળો ખુલાસો છે અહીં;
પ્રજા આંખા ઠેકાણે આંકડા,	કળી કાળમાં એવું સહી.

પ્રીત ન કથા વ્યાખ્યાનમાં,	લટકાં ઘણા ખતલાવીને;
નષ્ટ બ્રષ્ટ કરી સમાજને,	શૃંગાર રસ સંભળાવીને.
વહાલી વહાલાના પ્રેમનો,	અધ્યાય પ્રીતેથી ભણે;
રે, રે, જ્ઞાનને વૈરાગમય,	શ્લોક લેખે ના ગણે.
યજ્ઞમાનમાં પ્રાદક્ષણ ઘણા,	ટીલાં પરાણે જઈ કરે;
રે, દ્રષ્ટી ભરેલી પાપની રે,	કર્મ ખૂરાં એ કરે.
મંદિરને હવેલીઓ,	વ્યલિચારના વાડા થયા;
રે, મદતના એ માલ ખાઈ,	લેશના પાઠા થયા;
બ્રષ્ટ પ્રદક્ષ્યારી થયા,	રાંડો લઈ નાશી ગયા.
હશે વળી કેં વિરલા,	તે ધર્મને વળગી રહ્યા.
વીસી વળી કેં લોજમાં રે,	પ્રાદક્ષણ રાજી રહ્યા;
નોકર બની કેં શેઠના,	કર્તાવ્યને ભૂલી ગયા.
નેતા અને ઉપદેશકો, આ	દેશના આવા થયા;
પોથી તણાં થોથાં કરી, હા !	વિશ્વના વેરી થયા.
આત્મજ્ઞાની પ્રાદક્ષણ, નજરે	કદી નીરખ્યા નથી;
રે, લોભી દંભીને લાલચું,	ખોટાઓની કીધી કથી.
અરે દેવના પણુ દેવ છો રે,	સર્વને કહેતો નથી;
અનુભવમાં આલેખીઆ,	સારા અમે જોયા નથી.

* * * * *

અરે, ક્ષત્રિયો સુખીયા થયા,	પ્રજા ભલે પીડાયને;
હા, દેશમાં શું થાય છે,	મેલ્યો વળી ઉઘાટને.

પાળે નહિ પીડે ઘણી,
 રે, રાજા થયા વાળાં હવે,
 અરે, માન મહોદુઃખાગવા,
 રે દેશને ખાલી કયો હા,
 તીજેરીએ તાળાં ઘણાં,
 તત્વ ગયું પરદેશમાં,
 અરે, પૂવના રાજા જુઓ,
 રે, દુઃખ આવે દોહાણાં,
 પાન્ડવ, કર્ણ, ને લિખ્ત હા,
 ઘેર ઘેર મંગળ હિન્દમાં,
 ચાહાણુ, પૃથુરાજ ને,
 પ્રજા અનેરી પાળવા નીજ,
 સંગ્રામની વાતો સુણી,
 ગર્જના કરી મયદાનમાં,
 પદ્મવતી વગાડી યુદ્ધમાં,
 રે, સરિતા વહાવી ખુનની,
 હોંશે જુઝી સંગ્રામમાંરે,
 જીજ્ઞાસુ પ્રતાપીઓ,
 હારી કદિ ના આવતા,
 પુષ્પો તણી વૃદ્ધી થતી,
 ક્ષત્રિયાણીયા કેવી હતી,

પ્રજા નવનવા કર ભરે;
 પ્રજા બિચારી શું કરે.
 અઢળક દ્રવ્ય આપીને;
 મેહેદીલો અવરાવીને.
 કાગળ વિના કાંઈ છે નહિ;
 ખાલી ખજાના છે સહી.
 પ્રજાને કેવી પાળતા;
 તોય હોંશેથી ટાળતા.
 દેશના રાજા હતા;
 સંકટ કદી ના આવતાં.
 પ્રતાપ રાણો હાં હતા;
 ગ્રાણુને ખોયા હતા.
 હૃદય ઉછળતાં એમનાં;
 મ્યાનો ખોલે સમશેરનાં.
 ઉમંગથી ગમવતા;
 ક્ષત્રિયપણું દિપાવતા.
 શત્રુઓ ધૂળવતા;
 વિજય કરીને આવતા.
 એ મહોતને સ્વીકારતા;
 પરીઓ વરી સ્વર્ગે જતા.
 રણમાળ ઝટ આરોપતી;

પતિ વીના નવ જીવતી,
 પરાક્રમ વિના પતિ મરે,
 તે વેર લેવા જીવતી,
 એ, વીરાંગના આલી ગઈ,
 સખળા તણી અખળા થઈ,
 અરે સૂર્ય, ચંદ્ર વંશને,
 સમય સદા બળવાન છે,
 હાડો અને પરમાર, રે, હા !
 ઉછર્યા હવે તો લાડમાં,
 યજ્ઞ અશ્વમેધ આદિ,
 રે દશા જીઓ આ દેશની,
 અરે ગાયો હજારો કાપવા રે,
 વહારે ચડયા ના ગાયની,
 પરાધિનતા પુણી ઘણી રે,
 ક્ષત્રિયપાત્રું નાશી ગયું,
 અરે ગુલામના ગુલામને,
 રજપુત રાણા રાજવી,
 ઢંકણ હતું રે ધર્મનું,
 ક્ષત્રિય હવે નકલી થયા,
 અરે ક્ષત્રિયે છત્રી ધરી,
 રે દુધ પી ગો માતનું,

સાથે બળી સ્વર્ગે જતી.
 દગે વળી સપડાઈને;
 સિંહણ સમ ચીડાઈને.
 રહી હવે તો શંખણી;
 રહેજો ભલેને વાંઝણી.
 લંછન કદિ ના શોભતું;
 એવું અમોને ભાસતું.
 સ્વર્ગમાં આલી ગયા;
 વિલાસને વળગી રહ્યા.
 ક્ષત્રિયો કરતા હતા;
 નાશી ગઈ છે વીરતા,
 કતલખાનાં છે ઘણાં;
 અપરાધ લાગ્યા તે તણા.
 ખંડીયા કહેવાય છે;
 સર્વ લોકમાં બોલાય છે.
 સલામ હોંશે કેં કરે;
 મ્હોટાઈની આશા કરે.
 ત્રુટી પડયું પાતાલમાં;
 વિપત્તી ઘણી છે દેશમાં.
 સમશેરને વિસરી ગયા;
 ઉપકારને ભુલી ગયા.

અરે, સૂરા થઈ સેવા કરે, ગાયો કપાતી રોકશે;
એ, પુણ્યના પ્રભાવથીરે, સુખ પાછું દેખશે.
રાજા ભુલે નીજ રીતમાંરે, શાયરો શીખાવતા;
રે, શીઘ્ર ધ્રુવ ચંદ્ર જેવા, સાનમાં સમન્નવતા.
અહા, ચૌહાણ પૃથુરાજ, જેવા રત્ન એવા કેં હતા;
ગૌરવ ગુમાવે પાછળે, એવું વળી કહેતા હતા.
અરે, કવિ ગમે ના કોઈને રે, માન પણ દેતા નથી;
રે વાજતો રાખ્યાં ઘણાં, પણ જડમાં શક્તિ નથી.
હવે તિલ્લાંજલી દો શોખને, પ્રાચીન રિતી રાખશે;
રેરે, ! દેશનાં કળે હરી, ક્ષત્રિયપણું દિપાવશે.

+ + + + +

ઓ ! ભુલ્યા ઘણારે વેર્યો, વિદેશી વસ્તુ લાવીયા;
રે પ્રમાણીકમાં શું છે હવે, હા સર્વને શીખાવીયા.
અરે, ખાંડ સાકર ને દવા, વિદેશમાંથી લાવીયા;
શદ્ર કયાં છે સર્વને, બહેપારીએ વટલાવીયા,
એજન્ટ બની વિદેશના, ધંધા કમીશનના કરો;
હુન્નર ગુમાવી દેશના, ઈલકાબ એજન્ટના ધરો.
સ્વતંત્ર થઈ ધંધા કરો, કારખાનાં ખોલો દેશમાં;
હુન્નર વિના હૈરાન છો, બહેપાર બહોળો દેશમાં.
નંદનવન ભારતવર્ષમાં, આજ પદાર્થો થાય છે;
રેરે ! વિચારો હિન્દીઓ, એ તત્વ ખીજા ખાય છે.

કપાસ ઉતમ અન્ન ઘણું, તેનો વળી શું પાર છે;
 કાચું સોનું રે દેશનું, વિદેશમાં લઈ જાય છે.
 અરે, બહોજલાલી હિન્દની, ચાલી ગઈ પરદેશમાં;
 રે ! તત્વને શૌર્ય ગયુંરે, છાશ બાકી દેશમાં.
 અરે, આંખો છતાં અંધ થયા, દૌલત ગુમાવી દેશની;
 રે, બગો હજી પ્રભાત છે, આબાદી ચાહો દેશની.
 શ્રીમંત સૌ શોખી થયા, એ રોગ વધતો જાય છે;
 રે મહોટા બધા ખોટા થયા, ગરીબડા અથડાય છે.
 અરે ! દાનેશ્વરી દાના થઈ, કર્યો ભીખારી દેશને;
 કેં આજસુ ઢોંગી કર્યા, ધંધા શીખાવ્યા સર્વને.
 બેશી ગાડી મોટર વિશે, પાઈ અધેલો ફેંકતા;
 રે, દયા નથી મહોટાઈ છે, હા ! દગ્ધ થાઉં છું દેખતાં.
 દયા આવે દિલહા મહીં, લાચારને આપો તમે;
 રે, અંધ કે અપંગ એ, મૂંઢલીસને કહીએ અમે.
 અરે ! જોગી ઘણા લોગી થયા, બ્રાહ્મણ વિદ્યાહીણ છે;
 રે, આપો ભલે અપંગને, એમાં ઘણું કલ્યાણ છે.
 અરે, ખેડુતને ખાવા નથીરે, કર વધાર્યો છે ધણા;
 રેરે ! દુઃખમાં બાકી નથી, કંગાળ તો કેં છે ધણા.
 અરે કર ભરી ખાલી થયા, વણીક ઘેરે જઈ ચડ્યા;
 બળી વિદ્યા વણીકની રે, કંઈમાં ફસી પડ્યા.
 નંદ કેરા ફંદમાં, જોવિંદ પણ ભુલ્યા હતા;

રે, લોળા ખેડુતો શું કરે, હશે વિશ્વાસે આપતા.
 ટાઢ તડકે વરસાદમાં રે, સખત મહેનત એ કરે;
 હીંમત થકી હળ ખેડીને, દુનિયાતણું પોષણ કરે.
 ખેડુત જગનો તાત છે, એવું વળી સમજાય છે;
 ઉપકાર છે એનો ઘણારે, સૃષ્ટીમાં સુખદાર્ઘ છે.
 હર્ષને સાધન હશે, રસમય જગત બનાવશે;
 કૃષીકારને દબલા કર્યા, ઉન્નતિ શાની આવશે.
 રાબા પ્રબા ને રંકનો, ઉપાય સુખનો એક છે;
 ખેતી કરે કરાવજો, પ્રથમ પગથીયું નેક છે.
 અરે, વિચાર લાવો વૈશ્યો, હુન્નર વધારો દેશમાં;
 રે, રખડે ઘણા ધંધા વિના, આશ્રય મળે ના દેશમાં.
 અમેરિકાનમાં પ્રબા સુખી, શોભે રૂઢી સ્વરાજ્યથી;
 જાગ્યું અફ્રિકા ચીન રે, દુઃખી હતું સામ્રાજ્યથી.
 હા, હતભાગી હિન્દુસ્થાનરે, ક્યારે હવે તું જાગશે;
 નોકા ટોલે છે હિન્દની, ક્યારે કિનારે આવશે.
 અરે, વૈશ્યો જાગો હવે, આશા તમારી છે ઘણી;
 પ્રાદાણ, ક્ષત્રિય ભુત્યા ઘણું રે, આપણું ના કે ઘણી;
 સત્યાગ્રહ, હોંમરૂલથી રે, હક્ક માગો આપણા.
 સ્વરાજ્યથી સુખી થશું, ને દુઃખ ટળશે આપણા.
 આંખો ઉઘાડો હિન્દીઓ, દશા તો કેવી આવશે;
 સુખ તો સ્વપ્ને હશે રે, દુઃખ અદળક આવશે.

વસ્ત્ર હશે ના પહેરવા, પોષણ ક્યાંથી લાવશે;
ફેશન અને કુસંપમાં, જરૂર એવું દેખશે.

+ + + + +
શુદ્ધો સંતાપો શીદને રે, નમ્રતા ત્યાગી તમે;
અશ્લેષ રહો અભિમાનમાં, રે નીચતા માગી તમે.
અન્ય માંસ ખાવા છે ઘણું, રે ! ગાયને છોડો તમે;
રે ! ધર્મની માતા ખરી છે, કોઈને પૂછો તમે.
દુધને વળી માંસ ભક્ષે, એ માનવી કેવા હશે;
અચકે કલમ આલેખતાં, અંડાળ તે પુરા હશે.
શુદ્ધો તમે ન્હાના નથી રે, પ્રાણ સરખા સર્વમાં;
ફેર છે જ્ઞાતિ વીણે, જન્મ્યા છઈએ એક દેશમાં.
ઇશ્વરના દરબારમાં, ન્હાના મ્હોટા સૌ હારમાં;
રે પ્રભુ પિતા છે સર્વનો, રહીએ પવિત્ર હિન્દમાં.
સહુ હિન્દને ખોળે રમ્યા રે, લાડ ઝાઝાં પાળતી;
માતા હવે પરાધિન છે, રડે નિઃસાશા નાખતી.
પ્રાણાણ ક્ષત્રિયને વૈશ્ય, શુદ્ધ મળી સેવા કરો;
જન્મભુમી છે સર્વની, શીદને હજી ભુલ્યા કરો.
અરે, દેશને આબાહ કરવા, યતન જરીએ ના કરે;
ધીઃકાર એવા જન્મને, નિર્લજ્જ થઈને જે કરે.
અરે દેશના રે હિતમાં, બનતી મદદ જે ના કરે;
અમૂલ્ય જીવંતી વહી જશે, જે દેશ સેવાથી ઠરે.
જન્મ ધરી જે દેશમાં, શરીરને વહાણું કરે;

નીમકહરામી જાણવો,	પાખંડમાં પુરો રહે.
જન્મધરી જે દેશમાં, કાયા સમર્પણ જે કરે;	
તે, દેવ સરખો જાણવો,	સ્વદેશમાં શરો કરે,
સુખી થયા જે દેશમાં,	બહલો વળે બળીદાનથી;
રે, દેશ હાઝ ઉરે નવ ધરે,	પાપાણુમાં લેખું નથી;
સેવા કરો સેવા કરો,	સદ્ગતી થાશે નહિ;
જન સમાજની સેવા કરો,	દેરો સફળ થાશે સહી.
આ, દેવ બળે છે દેશમાં,	દેશ હાઝ ઉરે લાવળે;
બરબાદ નંદનવન થયો,	વહાલા નહિ વિસારળે.
ભાષા, અહમ, વિદ્યા ગઈ,	રિદ્ધિ સિદ્ધિ તો છે નહિ;
રે, અધોગતિ છે દેશની,	પરદેશની પીડા રહી.
લેખક, કવિ, ને શાયરો,	છોડો હવે રસ રાગને;
રચી કીતાબો હીતનાં,	બળતી બુઝાવો આગને.
કવિ, ચંદની જ્ઞાતી મહીરે,	જન્મ લીધો છે અમે;
સમય પ્રમાણે જાણીયે રે,	દરશુજર કરળે તમે.
મમ કલમ ચાલી કોધમાંરે,	દોષ કોઈ દેશો નહિ;
દેશ હાઝ તો ઉરે વશી રે	રોષ કોઈ કરશો નહિ.
હીરો કહે પ્રિય હિન્દીઓ,	વાંચી તમે વિચારળે;
સિદ્ધાન્ત છે આ શ્રેયનું રે,	સંપ સારો રાખળે.
હિન્દુ, મુસલમાન, પારસી,	ને ખ્રીસ્તી હોળે ભલે;
નમન કરે હિન્દ માતને,	અમ સમાજમાં હોંશે ભળે.

ઉપાય છેલ્લો એક છે, અસહકારીઓ સવે થશે;
મહાત્મા કહે તેમ ચાલશે, દુઃખડાં વીરા જલદી જશે.

“ જમાનો જુલમી આવ્યો. ”

— ગઝલ :—

કર્યા ખેડાલ ભારતના, સીતમ તો સામટાં લાવ્યો;
મર્યાદા દેશની ખોવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
દુઃખી છે દેશના નેતા, કપાણી હિંદમાં ગાયો;
ગૌરવ દેશનું હરવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
દુઃખી છે ધર્મીઓ આજે, ખુદનો ખેલ મેં જોયો;
કુશળ કસાઈને કરવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
થતા જે દેશમાં યજ્ઞો, કરે રમખાણ કસાઈયો;
જમી પર ભાર કરવાને, જમાનો જુલમી આવ્યો.
હરીને ધર્મની ગાદી, અરે કળિયુગ કાં આવ્યો;
પુષ્ટ પાપીષ્ઠને કરવા, જમાનો જુલમી આવ્યો.
બગાડી હિંદ સંતાનો, અરેરે દેશવટ લાવ્યો;
સત્તાનાશ કરવાને, જમાનો જુલમી આવ્યો.
હતા કંઈ વીર ભારતમાં, હતી કંઈ રતનની ખાણો;
અરે નાખુદ કરવાને, જમાનો જુલમી આવ્યો.
હીરો કહે સાંભળો બ્રાતા, પરસ્પર સંપને ખોયો;
હવે છે દોઢલા ઢાંઠા, જમાનો જુલમી આવ્યો.

“ આપણો પૈગમ્બર. ”

—કવ્યાલી:—

લગની તો હવે લાગી, અમારા પ્રાણુ ગાંધી છે;
 બખતર સત્યનું પહેરી, ધીરજની ઢાલ બાંધી છે.
 ચઢી એ જ્ઞાનને ઘોડે, ખરો રસ્તો બનાવે છે;
 ઘણાની ભ્રમણા ભાંગી, સત્યાગ્રહી બનાવે છે.
 સત્યાગ્રહ દાન આપે છે, ખરો દાતાર ગાંધી છે;
 ઘણાના કષ્ટ કાપે છે, દયાળુ દેવ ગાંધી છે.
 સત્યાગ્રહ હોજમાં નહાવું, તેના તો પાઠ કરવા છે;
 જીવનમાં મહાત્મા ગાંધી, અડોનિશ ગુણુ ગાવા છે.
 શાળાઓ હિન્દમાં ખેલી હોશે અમને ભણાવે છે;
 વંદેમાતરમ્ બોલાવીને, અસહકારી બનાવે છે.
 ગુલામી દેશની ટાળી, બજવી ફજ પોતાની;
 સમયનો ભોગ આપીને, સેવામાં જીવડગી ગાળી.
 પ્રગટ છે વાત દુનિયામાં, હર્દે ઇલાજ ગાંધી છે;
 હઠીજન હર્દ બોવાને, પુરાણી રીત ગાંધી છે.
 રોલેટ કાયદા મરફી, હરી પ્રજા પોકારે છે;
 સદાનો નિયમ એવો છે, ગાંધી હર્દો મટાડે છે.
 કરે શું કાયદો કાળો, ખરો જ્યાં વૈદ્ય ગાંધી છે;
 દવાઓ જે બતાવે છે, સુદે હકદાર ગાંધી છે.
 હીરો છે હિન્દનો સેવક, દવા સૌને અપાવે છે;
 સ્વીલક છે મહાત્મા પાસે, નમુનો નિત્ય લાવે છે.

સમાજ છવન ઓફીસમાં મળતાં પુસ્તકો

સેવાસમિતી પુસ્તકાલય.

સ્વર્ગમાં સેશન્સ યાને પાખંડી પુરોહિતોઈ પોકળ: ગાર થજ-
માનના પાવત્ર સંબંધપર પ્રકાશ પાડતું, આ પુસ્તક અવશ્ય વાંચવા જેલું
છે. કી. પાકું પુઠું રૂ. ૧-૮-૦ સાદું પુઠું રૂ. ૧-૪-૦

વિશ્વલીલા: એક સત્ય ઘટનાત્મક સચિત્ર સાંસારિક નવલકથા. વાંચ-
નાર જાણે અલૌકિક પ્રેમસુષ્ટિમાં વિહાર કરતો હોય તેલું જણાશે. કી. રૂ. ૨.

આઈર્લેન્ડ અસ્થિતિ: તમારે તમારો બાળકને દેશભક્ત, કુટુંબભક્ત
બનાવવા હોય તો જરૂર આ પુસ્તક ખરીદો. રૂ. ૧-૦-૦

અખળાની આત્મકથાઓ: છપાય છે: હિન્દુ સંસારી કુટુંબીઓથી
આર્ય મહિલાઓનાં યતા પતનના હૃદયભેદક ચિતારો અખળાઓ પોતાને
મુખેથી કહે છે, જલ્દી આહક યાઓ. કી. રૂ. ૨ અગાકથી આહક ધનારને.

તમારા સંસારમાં રસ ઝરણુ વહાવવાં હોય, મોંઘા માનવજીવનને સફળ
કરવું હોય, સામાજિક પ્રેમની ચળવળ કરી દેશસેવામાં સામ લેવો
ચીઓ તથા બાળકોને સુશિક્ષિત કરવા હોય, તે: સત્વર આહક યાઓ.

સમાજ છવન.

ગુજરાતમાં સામાજિક પ્રશ્નોની સ્વતંત્ર ચર્ચા કરનાર, સચિત્ર,

રસવતું એકલું માસિક નિયમિત પ્રગટ થાય છે.

માસિક લવાજમ રૂ. ૪-૦-૦. હિંદ બહાર રૂ. ૫-૦-૦.

છુટકે નકલના આના આદ.

દર મહિને સુદર રસભરી ચાલુ વારતા દરરાત હૃદયંગમ કાળ્યા તથા
અર્થજાંભીર્યપૂર્ણ સામાજિક લેખો આવે છે.

તમે આહક થશો તો તમારા ચાર રૂપિયાના બદલામાં તમને અમૂલ્ય
લાભ થશે. તરતજ લખો.

નારાયણજી ગા. ડેસાણી.

વ્યવસ્થાપક:—સેવાસમિતી પુસ્તકાલય.

૧૫૭/૫૬, શલાલવાડી, સુંબઈ, નં. ૪

તથા જાણીતા પુસ્તકોને ત્યાંથી પણ મળશે.

